

Mellékletek az „A zsoltárparafrázisok retorikája Bornemisza Péter *Énekek három rendbe* (1582) című énekeskönyvében” című TDK-dolgozathoz

I. Melléklet

Bornemisza Péter *Énekek három rendbe* (1582) című énekgyűjteményében található zsoltárparafrázisok a kötet sorrendje és felosztása szerint

Megjegyzések

A táblázat Bornemisza 1582-es énekeskönyvében¹ szereplő zsoltárparafrázisokat és zsoltárszerű szövegeket közli kötetbeli sorrendjük és felosztásuk szerint, feltüntetve azokat a kisebb és nagyobb egységeket, amelyekben a szövegek megtalálhatók. Zsoltárnak tekintem azokat a szövegeket, amelyek paratextuálisan így határozzák meg magukat (a zsoltárszám, a zsoltár Vulgata-beli kezdősora vagy egy másik szövegre való utalás által), illetve a „Dicsérd az Istent mostan ó én lelkem” incipitű szöveget (RPHA 0251), amely kolofónjában azonosítja magát zsoltárként. A zsoltárszerű szövegeket, amelyek paratextuálisan vagy a szövegtesten belül jelölik, hogy bizonyos zsoltárhoz, zsoltárokhoz vagy a dávidi megszólalásmódhoz kapcsolódnak, ám nem azonosítják magukat egy psalmussal sem, a táblázatban szürke alapszínnel jelöltem. A táblázatban a Vulgata szerinti és a protestáns számozást követő „V” arra utal, hogy a paratextus a Vulgata szerinti zsoltárszámot adta meg.

A táblázat utolsó oszlopában jelöltem, hogy a szöveg megtalálható-e Huszár Gál 1574-es graduál-énekeskönyvében,² mivel – miként már Schulek Tibor megállapította a protestáns énekeskönyvek kapcsolatait bemutató sztemmájában³ – ez az *Énekek három rendbe* fő forrása.

A táblázat lábjegyzetben közli (félkövérrel kiemelve), amennyiben – akrosztichon, paratextuális megjelölés vagy későbbi attribúció alapján – a szöveg szerzője valószínűsíthető vagy meghatározható.

¹ RMK I 195; RMNy 513. *Enekek három rendbe: kuloemb kuloemb felec: rendeltettec Bornemisza Peter által*, szerk. BORNEMISZA Péter (Detrekő: Bornemisza Péter, 1582).

² RMNy 353; RMK I. 332. HUSZÁR Gál, szerk., *A Keresztyeni Gywlekezetben valo Isteni diczeretec es Imadsagoc* (Komjáti: Huszár Gál, 1574).

³ *A keresztyeni gyülekezetben valo isteni diczeretek, Várad 1566*, tan. SCHULEK Tibor, kiad. VARJAS Béla, Bibliotheca Hungarica Antiqua 9 (Budapest: Akadémiai, 1975), 31.

Zsoltárszám	Paratextus	Incipit (ÉHR)	RPHA-szám	Oldalszám (ÉHR)	Első ismert forrás	Huszár Gál, 1574.
Első Rendbeli Isteni Dicsérek						
Az Poenitentiáról és Hitről						
31/32. V	XXXI Psalmus, Beati quorum remissae sunt iniquitates. az Első Psalmusnak nótájára. ⁴	Bódog az olyan [jav.: ilyen] ember ez világon	RPHA 0199	46r–46v	Huszár Gál, 1560. ⁵	X
A Prédikáció Után Való Isteni Dicséretet [jav. Dicsérek].						
A 133/134. zsoltárhoz kapcsolódik.	Az Úristennek dicséretire való intés a 134. Psalmusból.	Úrnak szolgálai no dicsérjétek mindnyájan az Urat	RPHA 1447	52r–52v	Huszár Gál, 1560.	X
A Psalmusokból való isteni dicsérek.						
1.	Első Psalmus. Beatus vir qui non abiit etc.	Bódog az olyan ember az Istenben	RPHA 0203	79v–80r	Huszár Gál, 1560.	X
2.	II Psalmus. Quare fremuerunt gentes. Azon Nótára. ⁶	Zúgódik dül-fül magában ez világ	RPHA 1496	80r–81r	Huszár Gál, 1574.	X
6.	Hatodik Psalmus. Domine ne in furore tuo etc. ⁷	Szent Dávid Király bűnei ellen így panaszkodik	RPHA 1306	81r–82v	Huszár Gál, 1560.	X
8.	Nyolcadik Psalmus, Domine Dominus noster. Nótája: Megszabadultam már én az testi haláltól.	Régen Ótörvényben Mojszesnek könyvében	RPHA 1193	82v–83v	Huszár Gál, 1560.	X

⁴ Megegyezik a 91r–91v. található szöveggel, csak nyomtatásbeli eltérések vannak, pl. az incipitben is. Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Szegedi Gergely**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.”

⁵ RMNy 160; RMK I. 40. HUSZÁR GÁL, *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicheretec* (Kassa–Debrecen: Huszár Gál, 1560).

⁶ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Zeleméri László**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „ZELEMERILASzLH”.

⁷ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Szegedi Gergely**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.”

11/12.	XII Psalmus. Salvum me fac Domine.	Ó Úristen tekénts hozzánk	RPHA 1139	83v–84r	Huszár Gál, 1560.	X
11/12.	Azon Psalmus egy rithmussal rövidb versekbe szereztetett.	Emlékezzél meg Úristen	RPHA 0365	84v–85v	Huszár Gál, 1560.	X
11/12.	Azon Psalmus, Nótája: Mindenkoron áldom az én Uramot. ⁸	Szabadíts meg és tarts meg Uram Isten	RPHA 1295	85v–86r	Huszár Gál, 1574.	X
22/23.	XXIII Psalmus, Nótája Nektek emlékezem. Dominus regit me etc. ⁹	Szent Dávid Próféta éneklő könyvének huszonharmad részében	RPHA 1309	86r–87r	Huszár Gál, 1574.	X
22/23.	Azon Psalmus. Dominus regit me etc.	Az Úristen nekem édes táplálóm	RPHA 0152	87v–88r	Huszár Gál, 1574.	X
27/28. V	XXVII. Psalmus. Ad te Domine clamabo, Deus meus ne sileas etc. Nótája: Csak tebenned Uram Isten etc. ¹⁰	Mostan hozzád felkiáltok felséges Úristen	RPHA 1017	88r–88v	Huszár Gál, 1574.	X
29/30. V	XXIX. Psalmus. Exaltabo te Domine quoniam suscepiste me etc. ¹¹	Dávid Prófétának imádkozásról	RPHA 0242	88v–89v	Huszár Gál, 1560.	X
30/31. V	XXX Psalmus, In te Domine speravi non confundar in aeternum. Az Iuste Iudex Nótájára. ¹²	Benned bízтам Uram Isten soha ne gyaláztassam	RPHA 0171	89v–91r	Huszár Gál, 1560.	X

⁸ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Sztárai Mihály**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „SZTARAIMIHAL”.

⁹ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Sztárai Mihály**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „SZTARAIMIHAL”.

¹⁰ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Sztárai Mihály?** A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.”

¹¹ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Szegedi Gergely**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.”

¹² Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Thordai Benedek**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „B[E]NEDICTVSTHORDENSIS”.

30/31. V	Azon Psalmus, Rövidedben. ¹³	Tebenned bízom Uram Isten igazságod szerint ne hagyj veszniem	RPHA 1360	91r–91v	Huszár Gál, 1560.	X
31/32. V	XXXI Psalmus, Beati quorum remissae sunt iniquitates: az Első Psalmusnak Nótájára. ¹⁴	Bódog az ilyen ember ez világon	RPHA 0199	91v–92r	Huszár Gál, 1560.	X
33/34. V	XXXIII. Psalmus: Benedicam Dominum in omni tempore etc. ¹⁵	Mindenkoron áldom az én Uramot	RPHA 0983	92v–93v	Huszár Gál, 1574.	X
35/36.	XXXVI Psalmus. In Te Domine speravi etc. Nótája: Dicsérlek téged mennbeli Isten én édes teremtem. Avagy, Szánjad Úr Isten etc. ¹⁶	Sok nyilvánvaló bizonyosságokkal szent Dávid Próféta	RPHA 1263	94r–95r	Huszár Gál, 1574.	X
37/38. V	XXXVII Psalmus. Domine ne in furore tuo arguas me. Szegedi Gergelyé. ¹⁷	Nagy bánatban Dávid mikoron vala	RPHA 1024	95r–96r	Huszár Gál, 1560.	X
41/42.	XLII. Psalmus. Quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum, Nótája: Mindenkoron áldom az én Uramot etc.	Fohászkodom hozzád Uram Istenem	RPHA 0421	96r–96v	Huszár Gál, 1574.	X
41/42.	Azon Psalmus Más Nótára ¹⁸	Mint kívánczik az szarvas	RPHA 0996	97r–97v	Huszár Gál, 1560.	X

¹³ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Tesini**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „TESIINISz”.

¹⁴ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Szegedi Gergely**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.”

¹⁵ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Sztárai Mihály**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „MICHAELSTARINVS”.

¹⁶ A Vulgata-idézet a Vulgata 30. psalmusára referál, a zsoltár azonban a számozásban megjelölt 35/36. zsoltár parafrázisa.

¹⁷ Az ÉHR-kötet megjelöli **Szegedi Gergelyt** mint szerzőt. A szöveg szerzője az RPHA-adatbázis szerint is: „Szegedi Gergely. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.”

¹⁸ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Chasee Miklós**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Az akrosztichonban: „MIKLOSCHASEE”.

43/44.	XLIII. Psalmus: Domine auribus nostris audivimus etc. Batizi Andrásé. ¹⁹	Hallottuk Úristen Atyáinktól	RPHA 0516	97v–99r	Huszár Gál, 1574.	X
45/46.	XLVI Psalmus, Deus refugium et virtus.	Erős várunk nekünk az Isten	RPHA 0392	99r–99v	Huszár Gál, 1560.	X
46/47.	XLVII Psalmus. Omnes gentes plaudite manibus. Az Vitam quae faciunt beatiorem: Nótájára.	Minden népek örülven tapsoljanak	RPHA 0963	99v–100r	Huszár Gál, 1560.	X
49/50.	L Psalmus. Deus Deorum Dominus Locutus est. Nótája: Az hatalmas Isten Királyok Királya etc.	Hogy panaszolkodik az hatalmas Isten	RPHA 0550	100r–101v	Huszár Gál, 1560.	X
50/51.	LI Psalmus. Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam etc.	Úristen irgalmazz nekem	RPHA 1436	101v–102r	Huszár Gál, 1560.	X
50/51.	Azon Psalmus A Patris sapientia Nótájára.	Mindenható Úristen szívünk retteg szüntelen	RPHA 0979	102r–103r	Huszár Gál, 1560.	X
50/51.	Azon Psalmus, más nótán. ²⁰	Háborúsága Dávid Királynak egykoron nagy vala	RPHA 0470	103r–104r	Huszár Gál, 1560.	X
51/52.	LII Psalmus. Quid gloriaris in malitia etc. Nótája: Valaki Krisztusnak Vacsoráját.	Mikor az Szent Dávid látna életeket	RPHA 0925	104r–105r	Huszár Gál, 1574.	X

¹⁹ Az ÉHR-kötet megjelöli **Batizi András**t mint szerzőt. A szöveg szerzője az RPHA-adatbázis szerint is: „Batizi András. A verset a keletkezését követően a szerzőnek tulajdonították.”

²⁰ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Hartyáni Imre**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „HARTIANIMROE”.

53/54. V	LIII Psalmus. Deus in nomine tuo saluum me fac. Nótája: Mi kegyes Atyánk bölcsességnek Ura etc.	Úristen kérünk az te szent nevedért	RPHA 1437	105r–105v	Huszár Gál, 1574.	X
53/54. V	Azon Psalmus Nótája: Jer emlékezzünk Keresztyén népek etc. ²¹	Mennnek és földnek kegyes Istene	RPHA 0900	105v–106v	Huszár Gál, 1574.	X
56/57.	LVII Psalmus, Miserer mei Deus miserere mei. A Cyrus éneke Nótájára. ²²	Irgalmazs Úristen immáran énnekem	RPHA 0590	106v–107v	Huszár Gál, 1560.	X
63/64.	LXVIII Psalmus, Exaudi Deus, orationem meam, Nótája: Mindenkoron áldom az én Uramot etc. ²³	Meghallgassad az én imádságomat	RPHA 0863	107v–108v	Huszár Gál, 1574.	X
64/65.	LXV Psalmus, Te decet Hymnus Deus in Syon, Nótája: Cur mundus militat sub vana gloria. ²⁴	Sok jótéteményen nagyon csodálkozván	RPHA 1259	108v–109v	Huszár Gál, 1574.	X
68/69.	LXIX Psalmus Deus in nomine tuo saluum me fac. Nótája: Tudni hagyta Isten etc. ²⁵	Siess nagy Úristen én segítségemre	RPHA 1231	109v–110v	Huszár Gál, 1574.	X
69/70.	LXX Psalmus. Deus in auditorium meum intene, Az Iuste Iudex Nótájára.	Örök Isten figyelmezzél az én segítségemre	RPHA 1150	110v–111r	Huszár Gál, 1560.	X

²¹ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Siklósi Mihály**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „MICHAELSVCLIOSI”.

²² Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**István deák**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.”

²³ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Sztárai Mihály**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „MICHAESTARNVS”.

²⁴ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Sztárai Mihály**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „STARINVSFECIT”.

²⁵ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Barát István**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „STEPHANVSBARAT”.

76/77.	LXXVII Psalmus. Voce mea ad Dominum clamavi. Nótája: Magasztalják az én Istenem. ²⁶	Az Úristent magasztalom	RPHA 0154	111r–112v	Váradí ék., 1566. ²⁷	X
A 76/77. zsoltárhoz kapcsolódik.	Más Dicséret, Azon rendbeli dologról. ²⁸	Magasztallak én Istenem	RPHA 0850	112v–114r	Váradí ék., 1566.	X
78/79.	LXXIX Psalmus, Deus venerunt Gentes in haereditatem tuam etc.	Felséges Isten neked jelentjük mi nagy nyavalyánkot	RPHA 0415	114r–115r	Huszár Gál, 1560.	X
79/80.	LXXX Psalmus, Qui regis Israel intende. ²⁹	Keresztyéneknek Istene	RPHA 0732	115r–115v	Huszár Gál, 1560.	X
90/91. V	XC Psalmus. Qui habitat in adiutorio altissimi etc: Nótája, Ave fuit prima salus	Az ki veti segedelmét az Isten hatalmába	RPHA 0074	115v–116v	Huszár Gál, 1560.	X
102/103. V	CII Psalmus Benedic anima mea Domino, Szép hálaadás az Istennek mind testi mind lelki ajándékiról	Az ki az Istent megismerheti	RPHA 0068	116v–118r	Huszár Gál, 1560.	X
111/112.	CXII Isalmus [jav.: Psalmus] Beatus vir qui timet Dominum. Nótája Cur mundus militat sub vana gloria etc.	Bódog az férfiú ki féli az Istent	RPHA 0195	118r–119r	Huszár Gál, 1560.	X

²⁶ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „Németi Ferenc. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „NEMETIFERENCENEKE”.

²⁷ RMNy 222. *A Keresztyéni gyülekezetben való isteni diczeretek egyben szedőgettek, es mostan nyomtattatak vyonnan eregbitetek, es emendaltattatak L. F. által* (Várad: Raphael Hoffhalter, 1566).

²⁸ A kolofónban: „Írnek vala az időben, / ezertötszázötvenkilencben, / kiskarácsonnak hetében [...]” (ÉHR, 114r.); ez alapján az RPHA-adatbázis 1559-re datálja a szöveg keletkezését.

²⁹ Az RPHA-adatbázis nem tartalmazza, de a szöveg megtalálható Huszár Gál 1574. évi énekeskönyvében is (73r–74r.).

111/112.	Ezen Psalmus, Az első Psalmus Nótájára, Szegedi Gergelyé. ³⁰	Bódog az ilyen ember ő lelkében	RPHA 0202	119r–120r	Szegedi Gergely, 1569. ³¹	X
112/113.	CXIII Psalmus. Laudate pueri Dominum.	Keresztyének kik ez földön lakoztok	RPHA 0729	120r–120v	Huszár Gál, 1560.	X
116/117.	CXVII Psalmus Laudate Dominum omnes gentes etc. Nótája: Emlékezzünk Keresztyének az egy Istenről,	Onszol minket Dávid Próféta a Zsoltárkönyvben	RPHA 1417	120v–121v	Huszár Gál, 1560.	X
120/121. V	CXX Psalmus: Levavi oculos meos in montes etc. Nótája: Az ki az Istent megesmérheti.	Jer emlékezzünk Keresztyén népek	RPHA 0645	121v–122r	Huszár Gál, 1560.	X
121/122.	CXX Psalmus. Letatus sum his quae dicta sunt mihi. Nótája: O gloriosa et speciosa etc. ³²	Örül mi szívünk mikor ezt halljuk az templomba megyünk	RPHA 1160	122r	Huszár Gál, 1574.	X
124/125. V	CXXIII Psalmus, Qui confidit in Domino etc. A hajnal Nótájára.	Az kik bíznak az Úristenben	RPHA 0075	122v	Huszár Gál, 1560.	X
123/124. V	CXXIII Psalmus: Nisi quia Dominus erat in nobis. Nótája: Adjunk hálát mindnyájan.	Az Izraelnek népe	RPHA 0142	122v–123v	Huszár Gál, 1574.	X
126/127.	CXXVII Psalmus. Nisi Dominus edificaverit domum. Nótája: Siralmas énnekem.	Mindenek meghallják és jól megtanulják	RPHA 0968	123v–124r	Huszár Gál, 1560.	X

³⁰ Az ÉHR-kötet megjelöli **Szegedi Gergelyt** mint szerzőt. A szöveg szerzője az RPHA-adatbázis szerint is: „Szegedi Gergely. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „BENEDEICTVSPAP”. Ez alapján az RPHA-adatbázis szerint Szegedi Gergely a szöveget Pap Benedeknek ajánlja.

³¹ RMNy 264. SZEGEDI Gergely, szerk., *Enekes könyv, melyből szoktanac az Vrnac diczeretet mondani az anya szent egy házban es keresztyenek nec minden gyűléközetiben, mostan vyobban egben szedegettetött es meg örégbittetött* (Debrecen: Komlós András, 1569).

³² A paratextus hibásan jelöli meg a 120. zsoltárt, a szöveg a 121/122. zsoltár parafrázisa. Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Szegedi Gergely?** A verset a modern kutatás tulajdonítja a szerzőnek.”

127/128.	CXXIII Psalmus. Beati omnes qui timent Dominum. Az Vitam quae faciunt beatiorem Nótájára. ³³	Minden hív Keresztyének meghalljátok	RPHA 0960	124r–124v	Huszár Gál, 1560.	X
127/128.	Azon Psalmus, a Salve benigne Rex Ladislai Nótájára.	Bódog azok kik Istent félik	RPHA 0207	124v	Huszár Gál, 1560.	X
129/130.	CXXX Psalmus. De profundis clamavi ad te Domine. Nótájára. O Úristen tekénts minket	Bűnösök hozzád kiáltunk	RPHA 0214	125r	Váradi ék., 1566.	X
129/130.	Azon Psalmus. Az O gloriosa Nótájára.	Felséges Isten hozzád kiáltunk nagy keserűséggel	RPHA 0409	125v–126r	Huszár Gál, 1560.	X
132/133.	CXXXIII Psalmus. Ecce quam bonum et quam iucundum habitare fratres in unum. Az Vitam quae faciunt Nótájára.	Mely igen jó legyen az egyenesség	RPHA 0879	126r–126v	Huszár Gál, 1560.	X
142/143.	CXLIII Psalmus. Domine exaudi orationem meam ³⁴	Hallgasd meg Atyaisten az mi szükségünket	RPHA 0492	126v–127v	Huszár Gál, 1560.	X
143/144. V	CXLIII Psalmus. Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad praelium, A Cyrus éneke Nótájára.	Minden állat dicsér Úristen tégedet	RPHA 0952	127v–129r	Huszár Gál, 1574.	X
144/145.	CXLV Psalmus. Exaltabo te Deus meus Rex etc. Nótája:	Nagy hálaadással magasztallak téged én Istenem	RPHA 1031	129v–131r	Váradi ék., 1566.	X

³³ A paratextus hibásan jelöli meg a 123. zsoltárt, a szöveg a 127/128. zsoltár parafrázisa.

³⁴ A paratextus hibásan jelöli meg a 144. zsoltárt, a szöveg a 142/143. zsoltár parafrázisa.

	Örök Atya Isten mennynek földnek etc. ³⁵					
148.	CXLII Psalmus. Laudate Dominum de coelis etc. Az Nótája: Veni Spiritus alme tuorum. Avagy, Vitam quae faciunt etc. ³⁶	Mikoron az Szent Dávid megesmeré	RPHA 0943	131r–131v	Huszár Gál, 1560.	X
7.	Hetedik Psalmus. Domine Deus meus in te speravi. Nótája: Nagy Bánatban Dávid mikoron etc. ³⁷	Számkivetésre Dávid megyen vala	RPHA 1298	131v–133r	Szegedi Gergely, 1569.	X
9/10.	X Psalmus. Ut quid Domine recessisti etc. Nótája: Bátran érted Uram Isten kárt vallanék. ³⁸	Tekénts reám Istenem nyavalyámban	RPHA 1366	133r–134r	Szegedi Gergely, 1569.	X
33/34. V	XXXIII Psalmus: Benedicam Dominum omni tempori, Nótája: Nagy bánatban Dávid mikoron vala. I. Samuelis 21. ³⁹	Mikoron Dávid Saul előtt futna	RPHA 0945	134r–135v	Szegedi Gergely, 1569.	X
70/71.	LXXI Psalmus: In te Domine speravi, etc. Nótája: Siess most mihozzánk Uram, etc. ⁴⁰	Úristen légy most mivelünk	RPHA 1439	135v–136v	Szegedi Gergely, 1569.	X

³⁵ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Németi Ferenc**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel. Az akrosztichonban: Nemeti Francisci.”

³⁶ A paratextus hibásan jelöli meg a 142. zsoltárt, a szöveg a 148. zsoltár parafrázisa.

³⁷ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Szegedi Gergely**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „SZEGEDILERINC”. Ez alapján az RPHA-adatbázis szerint Szegedi Gergely a szöveget Szegedi Lőrincnek ajánlja.

³⁸ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Szegedi Gergely**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.”

³⁹ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Szegedi Gergely**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „MAGOCIGASPAR”. Ez alapján az RPHA-adatbázis szerint Szegedi Gergely a szöveget Mágócsi Gáspárnak ajánlja.

⁴⁰ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Szegedi Gergely**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „URAMNAKNEMETINEKENEKOM”. Ez alapján az RPHA-adatbázis szerint Szegedi Gergely a szöveget Németi Ferencnek ajánlja.

70/71.	Azon Psalmus. Nótája: Uram Isten magasságban.	Én Istenem benned bíztam	RPHA 0379	136v–137r	Váradi ék., 1566.	X
3.	III Psalmus. Domine quid multiplicati.	Szent Dávid Próféta háborúságában	RPHA 1310	139v–140r	Szegedi Gergely, 1569.	X
3.	Más Éneke Szent Dávidnak azon Psalmusból. ⁴¹	Uram Isten miért bocsáttál reám	RPHA 1428	140r–141r	Szegedi Gergely, 1569.	X
Második Rész Az Énekeknek						
Egy Néhány Jeles Énekek, Szentírásbeli Históriaiból: És Idvösséges Tanyításokból Rendeltettek.						
A 2. zsoltárhoz kapcsolódik.	Panasza Krisztusnak. Hogy ellene támadnak ez világiak. Psal: II Quare fremuerunt gentes? A jámbor házasok Nótájára.	Mind ez világnak ím esze veszett	RPHA 0948	194v–196v	Huszár Gál, 1560.	–
Rövid Isteni Dicsérek						
114/116.	Hálaadás: Psalmus 116. Dilexi, quoniam exaudivit etc. Nótája: Fohászkodom hozzád Uram etc.	Nagy öröme adaték én lelkemnek	RPHA 1038	230r–230v	ÉHR, 1582.	–
42/43. V	Psalmus 42. Iudica me Deus, etc. ⁴²	Ne ítélj meg uram engem az néppel	RPHA 1055	231r–232r	ÉHR, 1582.	–
14/15.	Az igaz Hitnek jó Gyüölczeröl [jav.: Gyümölcséről]. Psalmus: XV. Domine quis habitabit in etc. ⁴³	Sokan vadnak most olyatén emberek	RPHA 1283	234v–234r	ÉHR, 1582.	–

⁴¹ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Újlaki Péter**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „UIILAKIPETER”.

⁴² A szöveg az RPHA-adatbázis alapján csak az ÉHR kötetben maradt fenn.

⁴³ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Sztárai Mihály**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „STARINVS”.

Dicséret a 25/26. és 26/27. zsoltárból.	Dicséret Dávid XXVI. és XXVII. Psalmusából: Nótája: Megszabadultam már etc. ⁴⁴	Bánja az Úristen az sok nyomorúságot	RPHA 0160	234r–235r	ÉHR, 1582.	–
145/146. V	Más Könyörgés. ⁴⁵	Dicsérd az Istent mostan ó én lelkem	RPHA 0251	253r–253v	Debreceni ék., 1579 ⁴⁶	–
41/42.	XLII. Psalmus.	Jóllehet nagy sokat szóltunk Dávidról	RPHA 0691	253v	Debreceni ék., 1579	–
A 26/27. zsoltárhoz kapcsolódik.	Más Könyörgés. Nóta: Szánja az Úr Isten etc. ⁴⁷	Óh én két szemeim ti az Úrra nézzetek	RPHA 1110	256v	ÉHR, 1582.	–
Dávidra hivatkozik.	Más Könyörgés. ⁴⁸	Hallgassátok szent Dávidnak mondását	RPHA 0507	257v	ÉHR, 1582.	–

⁴⁴ Az RPHA-adatbázis szerint a szöveg szerzője: „**Pap Benedek**. A verset a szerző látta el névmegjelöléssel.” Akrosztichonban: „BENEDICTVSPAP”. Pap Balázs a szöveget Szegedi Gergelynek tulajdonítja. PAP Balázs, *Históriák és énekek* (Pécs: Pannónia Könyvek, 2014), 154–155.

⁴⁵ A szöveg a kolofónban jelöli ki a fordított zsoltárt: „Szent Dávid írta ezt az Zsoltárkönyvben, / száznegyven és ötödik énekben, / hálákot ad ez dicséretben, / mi is dicsérjük Istent lelkünkben.” (ÉHR, 253v.)

⁴⁶ RMNy 429; RMK I 151. *Enekes keoniv, melibol szoktanak az Vrnak dicziretet mo[n]dani az aniaszentegyhazban es keresztienekek minden gyülekezetiben. Mostan uyobban egybe szedegettetet, es egy nehani szep dicziretekel meg öregbittet, az keresztieneknek vigasztalásokra emendaltat* (Debrecen: Hoffhalter Rudolf, 1579).

⁴⁷ A szöveg csak a szövegtesten belül, a kolofónban tartalmaz Dávid-utalást. Fekete Csaba megállapítja, hogy a szöveg a „Bánja az Úristen az sok nyomorúságot” incipitű textus második fele, s így a 26/27. zsoltárral rokonítható. FEKETE Csaba, „Ó, én két szemeim”, *Confessio* 42, 3. sz. (2018), hozzáférés: 2023.01.11, <http://confessio.reformatus.hu/v/o-en-ket-szemeim>.

⁴⁸ A szöveg csak a szövegtesten belül tartalmaz Dávid-referenciát. Az RPHA-adatbázis szerint „[n]em köthető határozottan egyik zsoltárhoz sem. A 3, 6. és 142. zsoltár egyes részei emlékeztetnek szövegünkre.”

II. Melléklet

Fordítási technikák előfordulása az *Énekek három rendbe* (1582) kötetben szereplő zsoltárparafrázisokban

Zsoltárszám	Incipit (ÉHR)	RPHA-szám	Narratív keret / közreadói megjegyzés	Keresztény záróformula	Aktualizáló interpretáció	Krisztus-referencia
Első Rendbeli Isteni Dicsérek						
Az Poenitentiáról és Hitről						
31/32. V	Bódog az olyan [jav.: ilyen] ember ez világon	RPHA 0199	X (kolofón)		X	X
A Psalmusokból való isteni dicsérek.						
1.	Bódog az olyan ember az Istenben	RPHA 0203	X (kolofón)			
2.	Zúgódik dül-fül magában ez világ	RPHA 1496	X (közreadói megjegyzés)	X	X	X
6.	Szent Dávid Király bűnei ellen így panaszolkodik	RPHA 1306	X (keret)		X	X
8.	Régen Ótörvényben Mojzesnek könyvében	RPHA 1193	X (praefatio)	X	X	X
11/12.	Ó Úristen tekénts hozzánk	RPHA 1139		X	X	
11/12.	Emlékezzél meg Úristen	RPHA 0365	X (kolofón)			
11/12.	Szabadíts meg és tarts meg Uram Isten	RPHA 1295	X (kolofón)		X	
22/23.	Szent Dávid Próféta éneklő könyvének huszonharmad részében	RPHA 1309	X (praefatio)		X	X
22/23.	Az Úristen nekem édes táplálóm	RPHA 0152	X (kolofón)			
27/28. V	Mostan hozzád felkiáltok felséges Úristen	RPHA 1017	X (kolofón)			
29/30. V	Dávid Prófétának imádkozásról	RPHA 0242	X (praefatio)			
30/31. V	Benned bízom Uram Isten soha ne gyaláztassam	RPHA 0171	X (kolofón)			
30/31. V	Tebenned bízom Uram Isten igazságod szerint ne hagyj vesznem	RPHA 1360				
31/32. V	Bódog az ilyen ember ez világon	RPHA 0199	X (kolofón)		X	X
33/34. V	Mindenkoron áldom az én Uramot	RPHA 0983	X (kolofón)			

35/36.	Sok nyilvánvaló bizonságokkal szent Dávid Próféta	RPHA 1263	X (praefatio)		X	X
37/38. V	Nagy bánatban Dávid mikoron vala	RPHA 1024	X (keret)			
41/42.	Fohászkodom hozzád Uram Istenem	RPHA 0421		X	X	X
41/42.	Mint kívánczik az szarvas	RPHA 0996	X (kolofón)		X	
43/44.	Hallottuk Úristen Atyáinktól	RPHA 0516		X	X	X
45/46.	Erős várunk nekünk az Isten	RPHA 0392			X	X
46/47.	Minden népek örülvén tapsoljanak	RPHA 0963		X	X	X
49/50.	Hogy panaszkodik az hatalmas Isten	RPHA 0550	X (kolofón)		X	X
50/51.	Úristen irgalmazz nekem	RPHA 1436			X	
50/51.	Mindenható Úristen szívünk retteg szüntelen	RPHA 0979		X	X	X
50/51.	Háborúsága Dávid Királynak egykoron nagy vala	RPHA 0470	X (keret)			
51/52.	Mikor az Szent Dávid látna életeket	RPHA 0925	X (keret)			
53/54. V	Úristen kérünk az te szent nevedért	RPHA 1437		X	X	X
53/54. V	Mennnek és földnek kegyes Istene	RPHA 0900		X	X	X
56/57.	Irgalmazz Úristen immáran énnekem	RPHA 0590	X (kolofón)		X	
63/64.	Meghallgassad az én imádságomat	RPHA 0863	X (kolofón)			
64/65.	Sok jótéteményen nagyon csodálkozván	RPHA 1259	X (keret)		X	X
68/69.	Siess nagy Úristen én segítségemre	RPHA 1231		X	X	X
69/70.	Örök Isten figyelmezzél az én segítségemre	RPHA 1150	X (kolofón)	X	X	X
76/77.	Az Úristent magasztalom	RPHA 0154	X (kolofón)		X	X
78/79.	Felséges Isten neked jelentjük mi nagy nyavalyánkot	RPHA 0415	X (kolofón)		X	X
79/80.	Keresztyéneknek Istene	RPHA 0732	X (kolofón)		X	X
90/91. V	Az ki veti segedelmét az Isten hatalmába	RPHA 0074	X (kolofón)		X	X
102/103. V	Az ki az Istent megismerheti	RPHA 0068	X (praefatio)	X	X	X
111/112.	Bódog az férfiú ki féli az Istent	RPHA 0195			X	X

111/112.	Bódog az ilyen ember ő lelkében	RPHA 0202	X (keret)		X	
112/113.	Keresztyének kik ez földön lakoztok	RPHA 0729	X (kolofón)		X	X
116/117.	Onszol minket Dávid Próféta a Zsoltárkönyvben	RPHA 1417	X (praefatio)	X	X	X
120/121. V	Jer emlékezzünk Keresztyén népek	RPHA 0645	X (kolofón)		X	X
121/122.	Örül mi szívünk mikor ezt halljuk az templomba megyünk	RPHA 1160		X	X	X
124/125. V	Az kik bíznak az Úristenben	RPHA 0075	X (kolofón)			
123/124. V	Az Izraelnek népe	RPHA 0142	X (keret)			
126/127.	Mindenek meghallják és jól megtanulják	RPHA 0968	X (kolofón)			
127/128.	Minden hív Keresztyének meghalljátok	RPHA 0960		X	X	
127/128.	Bódog azok kik Istent félik	RPHA 0207	X (kolofón)		X	
129/130.	Bűnösök hozzád kiáltunk	RPHA 0214			X	
129/130.	Felséges Isten hozzád kiáltunk nagy keserűséggel	RPHA 0409		X	X	X
132/133.	Mely igen jó legyen az egyenesség	RPHA 0879	X (praefatio)	X	X	
142/143.	Hallgasd meg Atyaisten az mi szükségünket	RPHA 0492	X (kolofón)		X	X
143/144. V	Minden állat dicsér Úristen tégedet	RPHA 0952	X (kolofón)		X	X
144/145.	Nagy hálaadással magasztallak téged én Istenem	RPHA 1031	X (kolofón)		X	X
148.	Mikoron az Szent Dávid megismeré	RPHA 0943	X (praefatio)			
7.	Számkivetésre Dávid megyen vala	RPHA 1298	X (keret)			
9/10.	Tekénts reám Istenem nyavalyámban	RPHA 1366	X (kolofón)			
33/34. V	Mikoron Dávid Saul előtt futna	RPHA 0945	X (keret)			
70/71.	Úristen légy most mivelünk	RPHA 1439	X (kolofón)		X	X
70/71.	Én Istenem benned bíztam	RPHA 0379				
3.	Szent Dávid Próféta háborúságában	RPHA 1310	X (praefatio)	X	X	X
3.	Uram Isten miért bocsáttál reám	RPHA 1428	X (kolofón)	X	X	X

Második Rész Az Énekeknek

Rövid Isteni Dicséretetek						
114/116.	Nagy öröme adaték én lelkemnek	RPHA 1038			X	
42/43. V	Ne ítélj meg uram engem az néppel	RPHA 1055		X	X	X
14/15.	Sokan vadnak most olyatén emberek	RPHA 1283	X (keret)		X	X
145/146. V	Dicsérd az Istent mostan ó én lelkem	RPHA 0251	X (kolofón)	X	X	X
41/42.	Jóllehet nagy sokat szóltunk Dávidról	RPHA 0691	X (keret)			